

HAMMERFARLIGT

Det skal være slut med fald og amputerede lemmer på byggepladsen, der er det suverænt farligste sted at arbejde

Af Anne-Line Budolfsen

Iver Houmark Andersen | @IHoumark

Research: Morten Madsen

Tirsdag den 18. april 2017

Del:

Det er alt, alt for farligt at være håndværker. Nu vil både beskæftigelsesministeren og branchen sætte mere ind på at forebygge dødsensalvorlige ulykker i byggeriet. Der skal gennemgribende kulturændringer til, og vi kan lære noget af svenskerne, viser spritny forskning.

Alt tyder på, at det er på tide at prøve noget nyt, hvis ulykkeskurven i byggeriet skal knækkes.

Foto: Modelfoto
Iris/Scanpix

Det regner med bøder ned over virksomheder inden for byggeriet. Bøder for at sjeske med sikkerheden eller sågar direkte lade hånt om håndværkeres liv og førlighed.

Næsten seks ud af ti bøder givet for farligt arbejdsmiljø falder i byggebranchen.

Det viser en gennemgang af 1.627 bøder, som Ugebrevet A4 har lavet. Bygge- og anlægsbranchen alene har fået 57 procent af alle bøder givet de seneste fire år for at overtræde arbejdsmiljølove. Bøder er vel at mærke den hårdeste straf en virksomhed kan få for ikke at have styr på sikkerheden.

Mens byggeriet indkasserer 57 procent af bøderne, udgør håndværkerne og andre ansatte i byggebranchen kun 6 procent af alle lønmodtagere. Der er altså uhyre mange bøder for farligt arbejdsmiljø i byggeriet i forhold til antallet af ansatte.

(Artiklen fortsætter under diagrammet)

Kigger man på antallet af arbejdsulykker i byggeriet, så er billedet også gruopvækkende. I 2011 var der i byggebranchen 4.539 anmeldte ulykker.

I 2016 var tallet steget til 5.177 ulykker. Heraf var 734 alvorlige. Det vil sige, at de 'har medført traumatiske amputationer, knoglebrud eller skader på store dele af legemet'. Det viser tal, som Ugebrevet A4 har fået fra Arbejdstilsynet.

»Det er forfærdeligt, at antallet af meget alvorlige ulykker ikke falder. De drejer sig jo om, at håndværkere for eksempel falder flere etager ned og slår sig halvt ihjel. Den slags må bare ikke ske!« siger Kim Lind Larsen. Han er formand for byggegruppen i fagforbundet 3F.

Minister: NU skal der ske noget

Det er trængt ind til Troels Lund Poulsen (V) på ministerkontoret i Beskæftigelsesministeriet, at sikkerheden halter alvorligt i byggeriet.

»Det er enormt alvorligt og en falliterklæring, at der i bygge- og anlægsbranchen ikke er sket et mærkbart fald i antallet af arbejdsulykker,« siger beskæftigelsesminister Troels Lund Poulsen til Ugebrevet A4, og fortsætter:

»Det påkalder sig yderligere politiske tiltag, og jeg er optaget af, at vi nu i højere grad fokuserer på at nedbringe de alvorlige ulykker.«

Han stiller i udsigt, at der kommer ordre fra ham om, at Arbejdstilsynets indsats skal skærpes inden for byggeriet. Og han vil ikke sidde og vente på forslag fra en ekspertgruppe om arbejdsmiljø, han lige selv har nedsat.

»Inden ekspertgruppen er færdig med sit arbejde i slutningen af i år, så har jeg taget initiativer til, at der sker noget for arbejdsmiljøet inden for byggeriet og landbruget. Der sker noget allerede inden sommerferien,« lover ministeren.

Han vil ikke sige præcis, hvad han går og bager på, men den overordnede linje er klar:

»Vi skal diskutere, om ikke vi skal til at ofre flere ressourcer og kræfter på dét, som invaliderer og slår mennesker ihjel frem for bare at tage rundt og konstatere, at der er godt styr på APV'en (arbejdspladsvurderingen, red.),« siger Troels Lund Poulsen.

Branchen lover øget indsats

I byggebranchen har man længe været kede af de mange ulykker. På den baggrund har arbejdsgiverne i Dansk Byggeri lige aftalt med 3F Byggegruppen, at nu skal der bruges flere penge på arbejdsmiljøet.

»I den nye overenskomst lægger vi sammen med Dansk Byggeri op til, at der skal afsættes yderligere to millioner kroner om året til Bam-Bussen (Tjeneste der rådgiver om arbejdsmiljø, red.). Med flere konsulenter til at rådgive ude på pladserne, vil det gøre en forskel,« siger Kim Lind Larsen fra 3F Byggegruppen.

Han lægger dog ikke skjul på, at mere rådgivning langt fra gør det alene. Formanden for byggegruppen ser gerne, at mestre, entreprenører og håndværkere bliver kontrolleret mere.

»Det vil for alvor flytte noget, hvis Arbejdstilsynet kommer mere ud på byggepladserne. Når de tilsynsførende kommer ud og siger, at denne her overtrædelse koster, så gør det indtryk,« siger Kim Lind Larsen.

Murer vil gerne se flere grønne hjelme

Et lignende ønske - om at give Arbejdstilsynet kræfter og penge til at kunne holde byggefolk i strammere snor - kommer fra Morten Bjørn Larsen. Han er murersvend og har været det gennem 19 år og er nu også arbejdsmiljø-repræsentant.

»Det vil gøre en stor forskel, hvis folkene fra Arbejdstilsynet kom mere på besøg, så der var mere kontrol med forholdene. Det dur ikke, at regeringen tager penge og ressourcer fra Arbejdstilsynet,« siger Morten Bjørn Larsen.

(Artiklen fortsætter under faktaboksen)

Arbejdet i frontlinjen: "Vi skal se på kulturen"

Peter Kierkegaard er direktør i Byggeriets Arbejdsmiljøbus (Bam-Bus), der tager rundt i landet og rådgiver virksomheder i byggeriet i arbejdsmiljø og sikkerhed, og som snart bliver bevilget flere penge af branchens parter.

Han oplever, at man i dag har både Arbejdstilsynets regulering, tilsyn og Bam-Bus som konsulent-service på plads med stærk støtte fra alle organisationer. Men at man alligevel har en situation, hvor antallet af ulykker og problemer med nedslidning ikke ændrer sig.

»Vi har mast med det her i mange år, uden at der er nogle gode statistiske resultater, og det er enormt frustrerende. Jeg mener, at alle i byggeriet bliver nødt til at se mere på adfærd, kultur og holdninger for at få brugt regler og viden. Det kunne vi med fordel dykke meget mere ned i,« siger Peter Kierkegaard.

Han erkender, at man i mange år har troet, at det at hælde viden på folk var tilstrækkeligt.

»Men vores erfaringer med Bam-Bus arbejdet er, at det er tilstedeværelse og at kigge hinanden i øjnene, der virker. Vi taler med virksomhederne om de konkrete problemer, og vi bruger ikke ord, som ingen forstår,« siger han.

Derfor skal der mere gennemgribende kulturændringer til, hvis ulykkeskurven for alvor skal knækkes i byggeriet, foreslår Peter Kierkegaard.

»Både organisationer, virksomheder og medarbejdere bliver nødt til at tage fat i kulturen i byggeriet, som er præget af en accept af at tage chancer. Der er stadigvæk et Tarzan-syndrom og en machokultur i branchen, hvor den, der er stærkest og har størst erfaring, er den toneangivende.

»Vi møder håndværkere, der siger 'kom nu, tag nu fat', og sjak, hvor man kan føle sig presset af deadlines eller af kolleger, der siger: 'Det har vi altid gjort'«, siger Peter Kierkegaard.

Vi bør kigge mod Øresund

I mange år har man diskuteret, hvorfor Sveriges byggebranche klarer sig markant bedre end Danmarks, når det kommer til arbejdsmiljø og sikkerhed.

Fra 1998 til 2011 har frekvensen af anmeldte arbejdsulykker været dobbelt så høj i Danmark som i Sverige, ligesom risikoen for at dø af en arbejdsulykke er 33 procent højere i Danmark.

Det har fået psykolog og ph.d. Kent Jacob Nielsen fra Arbejdsmedicinsk Klinik i Herning til i et stort forskningsprojekt at undersøge, hvilke faktorer i både kultur, lovgivning, branchestrukturer og adfærd og holdninger, som kan forklare forskellen på de to lande.

»Præmissen for studiet er at lære af svenskerne. Vi kan ikke forstå, hvorfor de klarer sig så meget bedre end os, når vi alligevel ligner hinanden forholdsvis meget. Sverige er måske ikke vores tvilling, men så en fætter,« siger Kent Jacob Nielsen, der er projektleder på studiet.

(Artiklen fortsætter under faktaboksen)

Kun de bedste får læringe

De svenske erhvervsuddannelser er bygget op som et gymnasium, hvor man for eksempel er på skolen i to dage om ugen, for så at være i praktik i et tømrerfirma i tre dage. Det ændrer magtforholdet.

»Lærerne på erhvervs-uddannelserne i Sverige er elevernes advokat ude i virksomhederne. Man stiller krav til sikkerheden, og kun de bedste får lov at få lærlinge,« siger Kent Jacob Nielsen.

I Danmark er det lige omvendt. Her hælder man en hel masse læring om sikkerhed på eleverne i skolen, og så forventer man, at de kan

UDVID ↗

De sikkerheds-bevidste svenskere

Hovedkonklusionerne er netop afleveret til et videnskabeligt tidsskrift til godkendelse. Projektet afslører store forskelle i den måde, som danskere og svenskere i byggebranchen agerer og tænker på.

I Sverige har håndværkerne for eksempel i højere grad end i Danmark en forventning om, at chefen er mere bevidst om overholdelse af regler og om at involvere medarbejdere i beslutninger.

»Ledelsesstil påvirker risikoen for ulykker ret kraftigt, og derfor var det meget interessant at opdage en så markant forskel mellem Danmark og Sverige på det punkt,« siger Kent Jacob Nielsen.

Men svenskerne er også langt mere fremtidsorienterede end deres danske kolleger, viser resultaterne. Danskerne sprænger oftere over, hvor gærdet er lavest.

»Det er jo problematisk, hvis man vælger at arbejde lidt mindre sikkert for at få en kortsigtet økonomisk gevinst. Der kan være tale om et personlighedstræk men også et miljø, der fremmer lige netop det træk,« siger Kent Jacob Nielsen.

Forskerne fandt også en markant forskel i tilsyns-strategien hos tilsynsførende i det svenske og danske Arbejdstilsyn. Hvor danske tilsynsførende slog ned med magt og trusler om bøder, forsøgte de svenske i højere grad at overbevise folk om at overholde reglerne.

»De danske håndværkere og byggeledere reagerede oftere med at lyve eller sno sig uden om problemerne, når Arbejdstilsynet kom på besøg, mens svenskerne var mere samarbejdsvillige,« siger Kent Jacob Nielsen, der dog påpeger, at den hårde danske strategi måske netop er et resultat af oplevelserne på pladserne.

Det muliges kunst

At overføre de svenske forhold til Danmark er dog ikke så ligetil endda. I Sverige er der både flere meget store virksomheder og flere helt små, mens Danmark er præget af en stor andel af små og mellemstore virksomheder.

Man taler derfor i Sverige om 'Skanska-effekten', fordi man har fire-fem meget store spillere, der har et stort fokus på arbejdsmiljø, og det forplanter sig i branchen, fortæller Kent Jacob Nielsen.

UDVID ↗

Det skal være slut med fald og amputerede lemmer på byggepladsen, der er det 18-04-2017 11:21:46

Se hvem i dit område, der er straffet for farligt arbejde i byggeriet.

Zoom ind på kortet og se, hvilke virksomheder i dit område, der har modtaget bøder for farligt arbejde indefor branchen bygge-og anlæg. Bøder er den højeste straf en virksomhed kan få for at overtræde arbejdsmiljøloven.

Kilde: Ugebrevet A4 på baggrund af aktindsigt i landets 12 politikredse og Arbejdstilsynet.

Data er 1.627 bødeforlæg - heraf 939 inden for bygge og anlæg - udstedt i perioden 2013 til 2016.

Note: I omkring fem procent af de bødesager, som er gået videre til politi og domstole, ender virksomheden med at blive frifundet, oplyser Arbejdstilsynet. Det har ikke været muligt for A4 at finde frem til, hvem de frifundne er. Du kan læse mere om metoden [her](#).

Copyright © 2014 | Ugebrevet A4

Islands Brygge 32D | 2300 København S | T: +45 27837130 | E: [Kontakt os](#)